

Α π ό σ κ ι α
&
Φως

Συγγραφέας - επιμέλεια φωτογραφίες - φωτοσυνθέσεις - πίνακας εξωφύλλου:
Φωτ. Γερ. Μελισσαράτου-Σίνου (Ιάμβη)

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ : Ατελιέ Εκδόσεων
ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ : Βίκυ Πορφυρίδου

Έκδοση: Αθήνα, Σεπτέμβριος 2023

© Copyright

Εκδόσεις Μιχ. Σιδέρη - Φωτ. Γερ. Μελισσαράτου - Σίνου (Ιάμβη)

ISBN:978-960-468-346-8

Εκδόσεις Μιχάλη Σιδέρη

Ανδρέα Μεταξά 28 & Θεμιστοκλέους

Εξάρχεια 106 81 Αθήνα

Τηλ.: 210 3301161-2-3 - Fax: 210 3301164

e-mail: info@siderisbooks.gr • www.siderisbooks.gr

Φωτ. Γερ. Μελισσαράτου-Σίνου (Ιάμβη)

Αγίακαμπος Αιδηψού - Εύβοια / Τ.Κ 34 300

Τηλ. 694 6055261

e-mail: takisin@yahoo.com

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ ΣΤΑ SOCIAL MEDIA

<https://linktr.ee/m.siderisbooks>

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη, αλλά και της συγγραφέα, στην οποία ανήκει η αποκλειστική ιδιοκτησία, κυριότητα και εκμετάλλευση της παρούσης έκδοσης, τόσο για την Ελληνική Γλώσσα, όσο και σε παγκόσμια κλίμακα, για μεταγλώττισή της (Νόμοι 2121/1993 και 2557/1997 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου, που ισχύουν στην Ελλάδα), κατά οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή αναμετόδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρος του έργου.

ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΑΣ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΗΛΙΚΙΩΝ

Εικονογραφημένα Παραμύθια • Κόμικς • Παιδική και Εφηβική Λογοτεχνία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Μυθιστόρημα • Ποίηση • Θέατρο • Δοκίμιο

ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ & ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

Εκπαιδευτικά • Σχολικά Βοηθήματα • Ιταλικά Εκπαιδευτικά • Δίγλωσσα Λεξικά • Δίγλωσσοι Διάλογοι

ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ / ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ / ΠΟΙΚΙΛΗΣ ΥΛΗΣ

Εκδίδουμε έργα για παιδιά και ενήλικους με επιμέλεια και σωστή προσέγγιση στη γνώση και στη φιθαναγνωσία. Προβάλλονται, διαφημίζονται, προωθούνται στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Διαβάζουμε Έλληνες συγγραφείς - Στηρίζουμε το ελληνικό βιβλίο

*Φωτεινή Γερ.
Μελισσαράτου-Σίνου*

Απόσκια & Φως

*Θεατρική ποιητική διασκευή
Δημοτικού Τραγουδιού - Παραλογής*

Έκδοση Α' 2023

εκδόσεις
**Μιχαήλ
Σιδερή**

*Αφιερωμένο στις μεγάλες μου αγάπες
Νεφέλη & Παναγιώτη Σίνο,
Κυριάκο & Φωτεινή-Ιάμβη Αντωνίου,
τα εγγόνια μου*

Προλόγισμα

Το «Απόσκια & Φως», θεατρικό έργο-ποίηση (έμμετρη νουβέλα;) σε ιαμβικό 15σύλλαβο, μες στον καταιγιισμό των ογκωδέστατων μυθιστορημάτων της σύγχρονης λογοτεχνίας, ίσως φανεί, λίγο έως πολύ, αναχρονιστικό. Όμως, το φέρνω ως απότιση φόρου τιμής και θαυμασμού στη Δημοτική μας Μούσα (καθώς το «Απόσκια & Φως» βασιζεται θεματικά, σε Δημοτικό Τραγούδι-Παραλογή), θέλοντας να καταδείξω πόσο η Λαϊκή μας Μούσα, μες στην αξεπέραστη δωρική της στιβαρότητα και τον θαυμαστικό της λακωνισμό, εμπεριέχει και έναν δυνατό και πλούσιο ΙΩΝΙΣΜΟ, που προσφέρει στη φαντασία απεριόριστες δυνατότητες έμπνευσης και μυθοπλασίας...

Απευθυνόμενο σε.. μεγάλα παιδιά, στοχεύει, όχι τόσο στον «ισχυρό ιδανισμό», αλλά στην όσο το δυνατόν εναργέστερη παρουσίαση των νοημάτων και της θεατρικότητας των διαδραματιζομένων, για μια φυγή παραμυθιακή, μες στην ανεξέλεγκτη πια, πραγματικότητα. Έτσι...

Ένας ηγεμόνας κάποτε, με έρεισμα Εξουσία-Πλούτη-Κάλλος, καταδυναστεύει τους υπηκόους του και εκμειώνει τη Γυναίκα. Τοξευμένος όμως, απ' τον Έρωτα, παραφρονεί. Παλεύει με τους δαίμονές του, χλευάζει τις παραινέσεις του Επισκόπου, χυδαιολογεί για την ηθική της αδερφής του φίλου του, της Αρετής, και στοιχηματίζει στο Στέμμα και τη μετάπτωσή του σε δούλο, αν, σε μια νύχτα, δεν την αποπλανήσει. Ο Γιαννακίνας, αδερφός της Αρετής, υποστηρίζει το αντίθετο και στοιχηματίζει να χάσει τη ζωή του, με τον πλέον ατιμωτικό θάνατο για έναν άρχοντα, δι' απαγχονισμού, και απομακρύνεται, για να μη διαρρεύσει το στοίχημα.

Ο βασιλιάς στέλνει αμύθητα δώρα στην Αρετή, για να τη δειλέψει. Με τη συγκατάθεσή της, την επισκέπτεται και.. κερδίζει. Ανακαλείται ο Γιαννακίνας, ενημερώνεται και στέλνεται σπίτι του,

για στερνή φορά. Συντετριμμένος, αποφεύγει την Αρετή, παρά τις πιέσεις της, και μη εξηγώντας της το λόγο. Αν και καταξιωμένος ήρωας, λυγίζει, θρηνεί, διαβάζει τις ερωτικές επιστολές της αγαπημένης του, της Φιόνας, μέσα σε ολονύχτιο προθανάτιο ψυχοπαιδεμό.

Την επομένη, ο βασιλιάς επιδεικνύει θριαμβευτικά στο λαό τα αποδεικτικά της αποπλάνησης, μέσα σ' ένα κλίμα αυτοδιθυραμβισμών, κι ενώ πλησιάζει η στιγμή απαγχονισμού του φίλου του, εμφανίζεται η Αρετή και.. τα ανατρέπει όλα.

Πανέξυπνη και πιστή σε ήθη και αξίες της εποχής, αλλά και στον αυτοσεβασμό της, την ελεύθερη βούληση, την αξιοπρέπεια και την τιμιότητά της, και μη γνωρίζοντας το στοίχημα, όχι μόνο δεν ξεγελάστηκε, αλλά και τον παγίδευσε, μ' ένα ευφύεστατο τέχνασμα, που ενσάρκωσε και που ανιστορεί τώρα, λεπτομερώς και παραστατικότητα, η Θεονόη, η δούλα. Έτσι, ο βασιλιάς τιμωρείται με τη συντριβή του, από την ίδια, απ' τη Γυναίκα! Και από θύτης, γίνεται θύμα της. Ουσιαστικά, θύμα του ίδιου του εαυτού.

Ο λαός εξεγείρεται. Κινδυνεύει ο βασιλιάς. Η παραμάνα του μπαίνει μπροστήθι, την προδίδει όμως η καρδιά και σβήνει. Ο βασιλιάς συγκλονίζεται, μεταμελείται για όσα είχε διαπράξει, απολογείται και η εξέγερση καταστέλλεται, καθώς επεμβαίνει ο Γιαννακής. Όλοι αποσύρονται εμβρόντητοι, ιδίως οι γυναίκες, που, μέσ' από ευτράπελα και σοβαρά, προβληματισμένες πολύ, παίρνουν μεγάλες αποφάσεις. Στο συμβούλιο αρχόντων κι αντιπροσώπων, όπου ακούγονται τα εγκλήματα που διέπραξε ο βασιλιάς λόγω αλαζονείας του, ο Γιαννακίνας, μετά από έναν μεγαλόψυχο λόγο, κάνει ρηξικέλευθες προτάσεις, και.. μια καινούρια μέρα και εποχή ξημερώνει, που υπόσχεται άπλετο «Φως» μακριά πια, απ' τα «Απόσκια» και την καταχνιάδα της αλαζονικής Εξουσίας..

Μέσα απ' τον θεματικό πυρήνα (αλαζονεία – τιμωρία), αναφέρονται και άλλα, ουσιώδη θέματα, όπως: Πεπρωμένο και άνθρωπος, το ακατανίκητο του Έρωτα που οδηγεί σε παραφροσύνη, η εξαχρείωση του ανθρώπου λόγω Εξουσίας-Πλούτου-Κάλλους (φιλαρέσκειας), η αδερφική αγάπη, η φιλία, τα σκάνδαλα που τα-

λάνιζαν και ταλανίζουν την Εκκλησία, η θέση της Γυναίκας και η αφύπνισή της, συμπεριφορές άσχημες λόγω αμορφωσιάς κ.ά.

Σχετικά με τη Γλώσσα, τη «Λέξη», που χρησιμοποίησα, συνειδητά και σκόπιμα, και μη θεωρώντας το «ανορθόδοξο» ή «ακαλαίσθητο», όπως έχει ειπωθεί για άλλον δημιουργό, τόλμησα την ανάμιξη γλωσσικών τύπων (και ντοπιολαλιάς Νεοχωρίου, της γενέτειράς μου, και «Αγίου» - Αγιοκάμπου, απ' τα μέρη του συζύγου μου), για να καταδείξω τη διαχρονικότητα και το μεγαλείο της «Διόδοτης» Γλώσσας μας, που είναι μία και υπέροχη, πλατιά, δυνατή και πλούσια δηλωτική...

«Αυτή είναι πράγματι η Ελληνική Γλώσσα. Μία και ενιαία, με την έννοια ότι δεν έπαυσε ποτέ να μιλιέται και να γράφεται, μία και ενιαία, όταν προσπαθείς να την κατακτήσεις δημιουργικά μέσα στην πολλαπλότητα της σύνθεσης και τον πλούτο της δηλωτικότητάς της...» Γ. Μπαμπινιώτης (από επιφυλλίδα της εφημερίδας Το Βήμα 24-2-91)

«Η γλώσσα η ελληνική είναι μία. Και είναι μάλλον έλλειψη σοφίας να προσηλώνεται κανείς πεισματάρικα σε μια και μόνο αποκλειστικά μορφή της και να περιφρονεί αυτόν τον αμύθητο πλούτο, το θησαυρό που έχει στη διάθεσή του...» (Ν. Εγγονόπουλος, Ποιήματα, 1985), και.. που προκαλεί ένα δημιουργό, θα συμπλήρωνα εγώ, να χρησιμοποιήσει αυτόν το θησαυρό, για να καρπωθεί και ν' απολαύσει τα υπέροχα δωρήματά του. Αυτόν το θησαυρό θέλησα να εκμεταλλευτώ κι εγώ, προσπαθώντας να τον χρησιμοποιήσω, όσο μπορούσα πιο αγαστά και δημιουργικά, μέσα στην πολλαπλότητα της σύνθεσης και της δηλωτικότητάς του. Σημαίνουν και σημαίνόμενο, προσαρμοσμένο στο επίπεδο του κάθε ήρωα, να βρίσκονται σε πλήρη ταύτιση...

Φωτ. Γερ. Μελισσαράτου-Σίνου
(Ιάμβη)

Περιεχόμενα

Προλόγισμα της ποιήτριας	7
Επισημάνσεις	12

Πράξη Α' 1190 στίχοι

Σκηνή α' Προίμιο - Η ανακοίνωση του βασιλιά - Οι αντιδράσεις (στ. 230).....	13
Σκηνή β' Ο νέος βασιλιάς - Αντιδράσεις (στ. 336).....	23
Σκηνή γ' Ο βασιλιάς με τους έμπιστούς του (στ. 138)	37
Σκηνή δ' α) Βασιλιάς - Δαίμονες (στ. 356)	43
β) Βασιλιάς - Γιαννακής.....	55
Σκηνή ε' Οι Δαίμονες πανηγυρίζουν (στ. 130)	59

Πράξη Β' 1878 στίχοι

Σκηνή α' Βασιλιάς - Επίσκοπος (στ. 810).....	65
Σκηνή β' α) Βασιλιάς - Γιαννακίνας (στ. 622).....	99
β) Το στοίχημα.....	114
Σκηνή γ' Βασιλιάς - Νταντά - Δώρα (στ. 446).....	125

Πράξη Γ' 1360 στίχοι

Σκηνή α' Τα δώρα στην Αρετή (στ. 354)	143
Σκηνή β' Η Αρετή με την νταντά της (στ. 426).....	157
Σκηνή γ' Επιστροφή της νταντάς στο παλάτι (στ. 142).....	175
Σκηνή δ' Ο πηγεμός του βασιλιά στην Αρετή - Αποπλάνηση (στ. 94).....	181
Σκηνή ε' Επιστροφή του Γιαννακίνα - βασιλιάς (στ. 344).....	185

Πράξη Δ' 1482 στίχοι

Σκηνή α α) Ο Γιαννακής στ' Αρχοντικό του - Αρετή (στ. 306)	199
β) Γιαννακής - Επιστολές (στ. 376)	211
Σκηνή β' Στην αγχόνη εμπρός (στ. 388).....	225
Σκηνή γ' Το τέχνασμα της Αρετής (στ. 412).....	241

Πράξη Ε' 1204 στίχοι

Σκηνή α' Η εξέγερση - Το τέλος της νταντάς (στ. 278).....	257
Σκηνή β' Ο Αντίχτυπος (Μια γυναικοπαρέα) (στ. 344)	269
Σκηνή γ' Συμβούλιο αντιπροσώπων - Επίλογος (στ. 582)	285

Α π ό σ κ ι α
&
Φως

Επισημάνσεις

- 1) Τα φωτοκολάζ (φωτογραφίες-συνθέσεις) (σκηνή Αγ' / Βγ' / Γβ' / Γδ' / Γε' / Δα', β' / Δβ' / Δγ' / Εα' / Εγ'), άλλα είναι απ' το προσωπικό μου αρχείο, και άλλα έγιναν για τις ανάγκες του παρόντος έργου, όπως και το εξώφυλλο.
- 2) **Γιαννακίνας:** ο Απόλλων του δ. αετώματος, απ' τον ναό του Διός, Ολυμπία.
Αρετή: ζωγραφιστή αρχαϊκή κόρη.
Θεονόη: (σκ. Γδ'), η κόρη 674, η πιο γοητευτική απ' τις κόρες της Ακρόπολης.
- 3) Για τις λέξεις με αστερίσκο (των οποίων η ερμηνεία δίδεται στο κάτω μέρος της κάθε σελίδας και είναι αυτή με την οποία χρησιμοποιείται η λέξη στο συγκεκριμένο σημείο του κειμένου, ενώ ενδέχεται να έχει και άλλες έννοιες), έλαβα υπόψη τις λεξιλογικές, περισσότερο, ελλείψεις των νεότερων αναγνωστών του «Απόσκια & Φως», και ας μη θεωρηθεί απ' τους επαίοντες, περιττή ή και υποτιμητική...
- 4) Οι δύο συνεχόμενες τελείες στο τέλος μιας λέξης, δε χρησιμοποιούνται σαν αποσιωπητικά, αλλά σαν παρατεταμένο κόμμα, για καλύτερη στήριξη της αφήγησης, όπως και η χρήση της στίξης γενικά, που παραβλέπει, σε πάμπολλα σημεία, τους γραμματικούς κανόνες (ποιητική αδειά)...

Πράξη Α΄

Σκηνή Αα΄

Προίμιο

Η ανακοίνωση του βασιλιά - Οι αντιδράσεις

Πρόσωπα

Χορός / Γιαγιά-παραμυθολογού

Εργάτης / Γυναίκες / Διαλάλης

Χωρικοί

(Η σκηνή παρουσιάζει, στο εσωτερικό ενός σπιτιού, νεαρές κοπέλες που έχουν καταπιαστεί με κέντημα, πλέξιμο, γνέσιμο και ροδάνι, υπό την καθοδήγηση μιας ηλικιωμένης. Απ' τ' ανοιχτό παράθυρο ακούγεται η φωνή ενός άντρα, που πετροσπάζει στο γειτονικό κτήμα και μονολογεί.)

Γυναίκα α΄

Καλή γιαγιά-παραμυθού, μια ιστορία πες μας,
όμορφη, συναρπαστική, να σπάσει τις σιωπές μας.
Τι!.. κατά βάθος, όλοι μας, παιδιά μένουμε πάντα
και παραμύθι θέλουμε, όπως ψωμί στην μπάντα.
Κι όχι για νά 'ρθει γήτεμα, ο ύπνος στις ματιές μας,
μα.. να παραμυθιάσουμε² ζωή κι αναποδιές μας,
και της χασομερολογιάς³ να σπάσει τη συνήθεια,
βαθιά να γλωσσοθάβουμε τους άλλους, που 'ν' αήθεια⁴!

1. Τι.: ποιητικά, το αιτιολ. «γιατί». 2. Να απαλύνουμε, να γλυκάνουμε. 3. Το χάσιμο χρόνου σε σχόλια άσκοπα, επικριτικά, κακόβουλα. 4. Ανήθικο.

Η μνήμη σου, τόσο καλή! Και σαν γραμματισμένη,
τα συνταιριάζεις όμορφα! Ο χρόνος σε προσμένει. 10
Κι όπως τα λες, γλυκάκουστα. Σε όλες μας αρέσουν!
Για ανιστόρησε¹ λοιπόν, μία απ' τις καλές σου,
που άκουσες σαν ήσουν κι εσύ δροσκοπέλα!

Γυναίκα β'

Καλή μας αρχοντογιαγιά! Μα.. πες μας μία! Έλα.
Κάνε πουλάκια ανάλαφρα οι έγνοιες να πετάξουν
κι εικόνες νά 'ρθουν όμορφες, τη διάθεση να σάξουν².

Γιαγιά-παραμυθολογού

Φίλες γλυκοκουβέντιαστες, αγαπημένες κόρες,
σκληρές, μα και δημιουργικές είν' της δουλειάς οι ώρες.
Και όσο για τις μνήμες μας; με τον καιρό αλαργεύουν,
αλλ' αν τις γράψεις, μένουνε· τη Λήθη αντιπαλεύουν. 20
Κάποια απ' αυτές ευθύς θα πω, που να θεραπεύε³
και σε παιδιά κι εγγόνια σας, μετά ν' ανιστορείτε.
Μα.. πάψτε πρώτα λίγο εσείς, ν' ακούσουμε τι λέει
ο ξενοκαματιάρης τος, που πετροσπάει και κλαίει.

Εργάτης (Σταματούν οι γυναίκες κι ακούγεται πιο δυνατά ο άντρας)

Είθε, ονειροσκιάγματα⁴, όσα βιώνω τώρα,
κι άσημος να 'χα γεννηθεί, μέσα σ' αυτή τη χώρα.
Όλα 'ν' εφήμερα⁵, καπνός, αρχίζουν και τελειώνουν,
μα τα δικά μου βάσανα, ανάπαυτα⁶, με λιώνουν.
Αλί και πάλι τρισαλί, σ' αυτούς που τα 'χαν όλα,
κι όλα τούς τα ξανέμισε στάχτη φωτιάς, μια μπόρα. 30
Κι αν κακοπάθει ένας φτωχός, τι έχασε, τι έχει;
Συνηθισμένα τα βουνά στα χιόνια, και αντέχει.
Μ' αν δυστυχήσει άρχοντας, αβάσταχτη η αλήθεια,
και όσα χρόνια κι αν διαβούν, δε γίνεται συνήθεια.

1. Δηγήσου. 2. (Ισιος>ισιάζω>σάζω): Να διορθώσουν. 3. (Να θεραπευτείτε): Να αποκαταστήσει την καλή σας διάθεση, να ευχαριστηθείτε. 4. Εφιάλτες. 5. Μιας μέρας, πρόσκαιρα. 6. Χωρίς σταματημό.